

COVID-19a OSASUN-LARRIALDIA AMAITU ONDOREN.

ARNAS INFEKZIO AKUTUEN ZAINTZAN ETA KONTROLEAN
INTEGRATUTAKO ESPARRU ESTRATEGIKO BERRIA

Alerten eta Prestakuntza eta Erantzun-Planen Ponentziak egindako dokumentua

2023ko uztailaren 5a

ZAINTZA EPIDEMIOLOGIKOAREN PROTOKOLOAK

1. Testuingurua eta justifikazioa

Alerten eta Prestakuntza- eta Erantzun-Planen Ponentziak, 2022ko martxoan, Osasun Sistema Nazionalaren Lurralde arteko Kontseiluaren Osasun Publikoko Batzordeak 2022ko martxoan onetsitako estrategia bat prestatu zuen, “COVID-19aren aurkako zaintza eta kontrol estrategia pandemiaren fase akutuen ondoren” izenekoa. Estrategia egokitu egin da helburuak, beharrak eta lehentasunak osasun-krisiaren bilakaeraren arabera aldatu ahala.

Espainiako biztanlerian eta gure inguruko herrialdeetan sortutako immunitateak —txertaketa-estaldura handiei eta aurretiko infekzioei zor zaienak— kasu larrien proportzioa murriztea ekarri zuen, eta, beraz, behera egin zuten, bai ospitaleratzeek, bai zainketa intentsiboen unitateetan sartzen zen paziente kopuruak. Sortutako immunitateak birusaren transmisioa ezabatzen ez zuten arren, partzialki murriztu zuen, baita potentzialki transmitigarriagoak ziren aldaera berriak barreiatzen ari zirenean ere. Testuinguru horretan, zaintza eta kontrola urrakortasun handieneko pertsona eta eremuetako jarduketetan zentratu zen, baita eremu horietan baieztatutako COVID-19 kasu larrien monitorizazioan ere. Fase iragankor horretan zehar, pandemian garatutako ezohiko zaintza- eta kontrol-egiturak mantendu ziren, berraktibatze beharra sortuko balitz, prest edukitzeko. Halaber, estrategia diagnostikoa COVID-19 larriarekin bateragarriak diren sintomak edo tratamendu goiztiarra jaso dezaketen eta arrisku-faktoreak dituzten pertsonen probak egitera bideratuta egon zen. Trantsizio-etapa horretan, baieztatutako kasuen kontaktu estuei berrogeialdia agintzeari utzi zitzaion, eta kasuen isolamendua eremu zaurgarrietan soilik mantendu zen.

2023ko maiatzaren 5ean, OMEko zuzendari nagusiak, koronabirusak eragindako gaixotasunaren pandemiari (COVID-19) buruzko Nazioarteko Osasun Erregelamenduko (RSI) Larrialdi Batzordearen txostenaren arabera, honako hau ondorioztatu zuen: COVID-19a jada ez dela Nazioarteko Garrantzia duen Osasun Publikoko Larrialdi (ESPII) bat, eta gaixotasunaren epe luzeko kudeaketa arnas infekzio akutuen (AIA) kontrolean integratzeko unea dela. Maila globalean, azken hilabeteetan beheranzko joera egon da, bai heriotza kopuruari dagokionez, bai COVID-19arekin lotutako ospitaleratze kopuruari dagokionez; biztanleriak SARS-CoV-2aren aurrean immunitate-maila handiak ditu, Omikronen ondoz ondoko leinuak birulentzia maila txikitzen mantendu dira, eta badirudi ez daudela gaixotasun forma larriagoekin lotuta eta kasu klinikoak hobeto maneiatzen direla. Hori guztia dela eta, beharrezkoa da maila globalean COVID-19aren aurkako zaintza- eta kontrol-estrategian ikuspegi aldaketa bat egitea, OMEk 2023ko apiriletik 2025eko apirilera arteko aldirako duen Prestatzeko eta Erantzuteko Plan Estrategikoak adierazten duen bezala. (<https://www.who.int/publications/i/item/WHO-WHE-SPP-2023.1>).

Espainiako egoeraren joera maila globalean behatutakoaren antzekoa izan da. Horrela, bada, azken hilabeteetan, Zaintza Epidemiologikoko Sare Nazionalan jasotako datuen arabera, bai intzidentzia metatua, bai COVID-19ak eragindako ospitaleratzeei eta ospitale-okupazioari buruzko datuak oso egonkorak izan dira. Aldi labur batzuetan izan ezik, 2023an erregistratutako kasu kopuruak etengabe egin du behera. Omikronen leinu zirkulatzailerik gehienak XBBtik

eratorritako leinu birkonbinatuak dira. Leinu horietako bakar bat ere ez da lotu birulentzia handiagoarekin, eta egon diren leinu nagusiak ez dira lotu intzidentziaren gorakadekin 2022ko ekainean BA.5 ezarri zenetik. Txertaketari dagokionez, gaur egun, pauta osoko estaldura % 85 baino handiagoa da biztanleria osoari dagokionez. Biztanleria zaurgarriaren zatirik handiena estalita dago: 60 urtetik gorako pertsonen % 94,3k txertaketa-pauta osoa du, % 91,2k errefortzu dosi bat du eta % 60,7k bi errefortzu dosi ditu.

Alerten eta Prestaketa- eta Erantzun-Planen Ponentzia maiatzaren 8an bildu zen, eta OMEren zuzendari nagusiak egindako COVID-19aren larrialdiaren amaierari buruzko adierazpena baloratu zuen. Balorazio hori egin ondoren, Ponentziak honako hau adostu du: COVID-19ak osasun publikorako garrantzitsua izaten jarraitzen duen arren, egokia da COVID-19aren zaintza- eta kontrol-estrategia berri baterako trantsizioa egitea, zeina AIAen zaintzan eta prebentzioan integratuta egongo baita, eta jarraian adierazten diren ardatzak izango baititu.

Estrategia berria indarrean sartzearekin batera, 2022ko martxoko COVID-19aren aurreko Zaintza eta Kontrol Estrategian jasotako neurriak eta gomendioak aplikatzeari uzten zaio.

2. Esparru berriaren ardatz nagusiak

2.1. Biztanle zaurgarrienei zuzendutako prebentzio- eta kontrol-neurriak

COVID-19ak eragindako osasun-larrialdia amaitu ondoren, prebentzio- eta kontrol-neurriak, funtsean, biztanle zaurgarrienei zuzentzen jarraitu behar dugu, neurriak egungo egoerara egokituz.

Pertsona zaurgarrien egoitza-zentroetan gripea, COVID-19a eta beste arnas birus batzuk hedatzeko joera handia egon ohi da. Gainera, zentro horietako egoiliarrek gaixotasunen modu larriak izateko arrisku handiagoa dute, osasun-arazo batzuk edo adinaren ondorioz ahuldutako sistema immunea izateagatik. Alerten eta Prestaketa- eta Erantzun-Planen Ponentziak [jaridutako gida bat prestatu du pertsona zaurgarrien egoitza zentroetan arnas infekzio akutuen agerraldiak prebenitzeko eta kontrolatzeko](#), AIAen agerraldiak saihesteko eta, sortuko balira, kontrolatzeko neurri egokiak ezartzeko.

Osasun zentroak ere zaurgarritasun handiko eremuak dira eta horietan egokitzen jotzen da, COVID-19aren transmisioa kontrolatzeko, arnas birusen transmisioa kontrolatzeko neurri estandarrak aplikatzea; hala ere, pandemian zehar ikasitakoak erakusten digu beharrezkoa dela maskararen erabilera indartzea testuinguru eta egoera jakin batzuetan.

Biztanleria orokorrari dagokionez, ez da agintzen baieztatutako kasuak isolatzea, ezta kontaktu estuak identifikatzea eta berrogeialdia egitea ere. Hala ere, AIA batekin bateragarria den sintomatologia duten pertsonen arnas etiketako neurriak jarraitzea gomendatzen da (eztut edo doministiku egitean, ahoa eta sudurra ukondoa tolestuz estaltzea; erabili eta botatzeko musuzapiak erabiltzea eta erabili ondoren botatzea; begiak, sudurra eta ahoa ukitzea saihestea), baita maskara erabiltzea ere, bereziki pertsona zaurgarriekin interakzioen bat dutenean. Horrez gain, zaurgarritasun bereziki handia duten pertsonen arnas-eremuetan maskara erabiltzea gomendatzen zaie, hala nola pertsona asko biltzen diren ekitaldietan.

2.2. COVID-19aren zaintza Arnas Infekzio Akutuen zaintza sistema jagolearen baitan (SiVIRA)

Aurreko estrategiaren arabera, autonomia erkidegoetako osasun publikoa zaintzeko zerbitzuek egiaztatutako kasu guztiak jakinarazi behar zituzten, sistema publikoko zein pribatuko lehen mailako arretakoak eta ospitaleko arretakoak, SiViES plataformaren bidez. Esparru estrategiko berri horrek ezabatu egiten du identifikatutako COVID-19 kasu guztien nahitaezko eta banakako jakinarazpena, eta COVID-19aren monitorizazioa Arnas Infekzio Akutuen Zaintza Sistemari (SiVIRA) oinarritzen du. Sistema hori Lehen Mailako Arretan arnas infekzio akutuen (AIA) zaintza jagoleak eta ospitaleetan arnas infekzio akutuen (AIAL) zaintza jagoleak osatzen dute. Zaintza jagole horiei esker, AIA eta AIAL eragiten duten birusen joerak monitorizatu ahal izango dira, gutxienez gripearen, COVID-19aren eta Arnas Birus Sintzitalaren (ABS) zaintza integratuz (ikus: [SiVIRA Metodologia. Informazio sistemak eta iturriak](#)).

Pandemian adierazle jakin batzuen jarraipena egiteko ezarritako monitorizazio-sistemei dagokionez, SARS-CoV-2ren proba diagnostikoetarako Laborategiko Emaizen Estatuko Sistemak (SERLAB) erabiltzen jarraituko du. Hori eta Ospitaleko Asistentzia Gaitasunari buruzko Informazio Sistema (SICAH) egokitzea eta eraldatzea aztertuko da, beste arnas infekzio akutuen batzuen aurrean prestatzeko eta erantzuteko beharrak asetzeko, bai eta, oro har, osasun publikorako arriskutsuak izan daitezkeen beste mehatxu batzuei erantzuteko ere.

2.3. Lagin klinikoaren sekuentziak

Sekuentziak genomikoari esker, besteak beste, osasun publikoarentzat interesekoak izan daitezkeen SARS-CoV-2aren aldaera berriak modu goiztiarrean identifikatu daitezke, eta dagoeneko ezagunak diren aldaeren prebalentziaren bilakaera monitorizatu. Esku artean duzun esparru estrategiko berri honetan, lehentasunezkoa da SARS-CoV-2aren sekuentziak buruzko informazioa modu eraginkor, egoki eta aproposean txertatzea AIAren eta AIALen zaintzan, eta horretan oinarrituko da planteamendu berria. Bestalde, garrantzitsua da sekuentziak-jarduerak sustatzea eta, bereziki, SARS-CoV-2 Sekuentziak Laborategien Sareak-RELECOVek egindakoak. Horretarako, kanal egokiak ezarriko dira SiVIRAREN esparruan, SARS-CoV-2aren sekuentziak genomiko ez-zelatariaren informazio guztiaren adierazpena errazteko, COVID-19aren jarraipena eta kontrola egiten lagundu dezan.

2.4. AIAren zaintzarako informazio-iturri osagarriak erabiltzea

Azken hilabeteetan egin den bezala, AIAk eragiten dituzten birusen zaintzarako informazio-iturri osagarriak erabiltzen eta gehitzen jarraituko da, honako hauek barne hartuz:

- **Hondakin uren analisia:** Gaur egun, HEBAR proiektua garatzen ari da estatu mailan. Proiektu horrek osatu egiten du Trantsizio Ekologiko eta Erronka Demografikorako Ministerioaren VATar COVID proiektua, hondakin urak arazteko 78 estazio gehituz. Anisiei esker, SARS-CoV-2 mailak monitorizatu daitezke, zeinak korrelazioan jartzen baitira birusak

populazioan duen zirkulazioaren intentsitatearekin. Horrez gain, hondakin-uretan dagoen material genetikoaren sekuentziazioak aukera ematen du interes aldaera posibleen zirkulazioa goiz identifikatzeko eta aldaeren prebalentzia zenbateteko. Une honetan lanean ari gara emaitza horiek indarrean dagoen osasun publikoa zaintzeko sareko sistemetan modu iraunkorrean integratzeko.

- **Kausa guztien ondoriozko gehiegizko hilkortasuna monitorizatzea:** Biztanleriaren hilkortasunean duen eragina aztertzen jarraituko da, eguneroko hilkortasunaren monitorizazio-sisteman (MoMo) sartzen diren kausa guztien ondoriozko eguneroko hilkortasunari buruzko informazioan oinarrituta. <https://cnecovid.isciii.es/momo.html>
- **Aldi baterako ezintasunaren (ABE) analisia:** ABEn AIA kodeen analisiaren bidez, denbora errealeko jarraipena egin ahal izango da, bai kopuruetan, bai langileengan duten joeran.

2.5. Laneko osasunari buruzko gogoetak.

Lan-inguruneetan, ohiko prebentzio esparrua ezarriko da berriz ere, 664/1997 Errege Dekretuan, maiatzaren 12koan, langileak lanean agente biologikoen eraginpean egotearekin lotutako arriskuetatik babesteari buruzkoan ezarritakoa, eta bertan jasotako prebentzio-neurriak aplikatuko dira. Horri dagokionez, lanpostuaren arriskuen ebaluazioa izango da ezarri beharreko prebentzio-neurri egokiei buruzko erabakia hartzeko aukera emango duen jarduera.

2.6. COVID-19aren eta arnas infekzioa eragiten duten beste mikroorganismo batzuen aurkako txertaketa sustatzea

COVID-19aren aurkako txertaketak giltzarri izaten jarraitzen du etapa berri honetan. Txertoai buruzko Ponentziak modu iraunkorrean lan egiten jarraituko du, COVID-19aren aurkako txertaketari eta txerto horiek txertaketa-programa nazionaletan integratzeko buruzko gomendio egokiak ezartzeko, arnas infekzioak eragiten dituzten beste mikroorganismo batzuen aurkako txertoekin egin duen bezala (adibidez, gripearen edo pneumokokoaren aurkakoekin).

2.7. Osasun Publikoaren ahalmena indartzea

Pandemiak agerian jarri du zer garrantzitsua den osasun publikoko zerbitzuen ahalmena indartzea maila guztietan, baita Espainiako sarrera-puntuetan ere. Argi geratu da osasun publikoarentzat arriskutsuak izan daitezkeen etorkizuneko mehatxuen detekzio goiztiarra, jarraipen eta kudeaketa egokia bermatzeko, lehentasunezkoa dela zaintza, prebentzio, prestaketa eta erantzun arloan ahalmenak indartzea, nahiko eta trebatutako langilez hornitzea eta etengabeko arreta bermatzea 24/365 sistema eragileen bidez.